

บทที่ ๓

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจความพึงพอใจของบรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานใน ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐทั้ง ๑๔ มหาวิทยาลัย ในส่วนที่เกี่ยวกับการทำงานของบรรณารักษ์ และการศึกษาความพึงพอใจตามปัจจัยที่กำหนดไว้เป็นกรอบของการวิจัยว่าบรรณารักษ์มีความ พึงพอใจในปัจจัยใดเป็นลำดับมากน้อยอย่างไร นอกจากนั้นจะเปรียบเทียบความพึงพอใจของ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนกลาง กับส่วนภูมิภาคว่ามีความพึงพอใจเหมือน หรือ ต่างกัน อย่างไร ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ สมมุติฐานการวิจัย สร้างเครื่องมือ รวบรวม ข้อมูล และเสนอวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในประเทศไทย
๒. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ในส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค
๓. เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดที่มีผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ตาม ลำดับความสำคัญจากมากสุดไปหาน้อย

สมมุติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมุติฐานไว้ว่า "ความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ห้องสมุด มหาวิทยาลัยในส่วนกลางกับส่วนภูมิภาคไม่แตกต่างกัน"

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บรรณารักษ์ที่ปฏิบัติงานอยู่ที่ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ๑๔ มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยคัดรายชื่อและจำนวนบรรณารักษ์จากบัญชีถือจ่าย เงินเดือน ข้าราชการทวงมหาวิทยาลัยปี ๒๕๒๕ รวมเป็นประชากร ๒๖๖ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย แบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ

ส่วนที่ ๑ เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง เพศ อายุ สถานภาพการสมรส วุฒิต่างการศึกษา ประสบการณ์ ระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติงานในตำแหน่ง บรรณารักษ์ และผู้บังคับบัญชาโดยตรงของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้คำถามแบบตรวจสอบ (Check-list) จำนวน ๘ ข้อ

ส่วนที่ ๒ เป็นคำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ ความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ ศึกษาจากปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ตามแนวคิดของ เฮิร์ช เบอร์ก โดยเลือกปัจจัยที่ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหลักการเชิงทฤษฎี (Theoretical) และสภาพเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ (Empirical) ในสังคม กำหนดเป็นกรอบของแนวความคิดในการวิจัยมี ๑๐ ปัจจัยดังนี้

๑. ความสำเร็จในการทำงาน (Achievement) หมายถึงความรู้สึกประสพผลสำเร็จในงานที่ทำ
๒. การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition), หมายถึงความพอใจที่มีผู้อื่นเอาใจใส่ ยกย่อง ชมเชย และชื่นชมการปฏิบัติงาน รวมถึงสถานภาพทางสังคมและวิชาชีพด้วย
๓. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (The Work Itself) หมายถึงลักษณะของงานที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ ความสามารถของบรรณารักษ์ เช่น งานเทคนิคห้องสมุด คือการพิจารณาจัดหา คัดเลือก วิเคราะห์ จัดหมู่ เก็บรักษาตรวจสอบ ทำคู่มือ คัดยืม บรรณานุกรม สารสังเขปของหนังสือ สิ่งพิมพ์ และโสตทัศนวัสดุ เพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าหนังสือในห้องสมุด

หาวิธีการเทคนิคใหม่ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุด พิจารณาแลกเปลี่ยนหนังสือกับสถาบันทั้งในและนอกประเทศ จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ผูกอบรม ศึกษาวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ ร่วมกำหนดนโยบายการปฏิบัติงาน พิจารณาวางอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ และงบประมาณ ติดต่อประสานงาน ให้คำแนะนำ ปรึกษา ตอบปัญหาและชี้แจงเรื่องที่เกี่ยวข้องงานในหน้าที่

๔. ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง การมีส่วนรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน วางแผนงาน ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างอิสระ มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจน ไม่มีการก้าวท้าวหน้าที่การงาน มีอำนาจที่โต้แย้งส่วนกับความรับผิดชอบ ในการตัดสินใจและบังคับบัญชาผู้อื่น

๕. ความก้าวหน้า (Advancement) หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าในฐานะและตำแหน่งงานได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น ได้มีโอกาสเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งการงานสูงขึ้นและเป็นไปโดยยุติธรรม สามารถนำความรู้ที่เรียนมาไปปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าแก่ตนเอง การมีโอกาสก้าวหน้าจากความสามารถในการทำงาน ย่อมทำให้เกิดความพึงพอใจในงาน

๖. นโยบายและการบริหารงาน (Company Policy and Administration) หมายถึง แนวนโยบายของห้องสมุดที่มีต่อบุคลากร หรือการที่บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและปฏิบัติตามนโยบาย การดำเนินการบริหารของผู้บังคับบัญชา เช่นการมอบหมายงาน การตัดสินใจ การเป็นที่ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือผู้ใต้บังคับบัญชา เมื่อประสบปัญหาในการปฏิบัติงาน การมีเทคนิคในการกล่าวชมเชย หรือตำหนิ มีความยุติธรรม สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเชื่อมั่นในความสามารถ

๗. ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน (Interpersonal Relations Superior, Subordinate, Peers) คือการได้รับความเอาใจใส่ในด้านสวัสดิภาพ และได้รับความเป็นกันเองจากผู้บังคับบัญชา และผู้บังคับบัญชารวมที่จะรับฟังความคิดเห็น ได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานกับเพื่อนร่วมงาน และมีสัมพันธภาพในการทำงานที่ดีต่อกัน มีโอกาสให้คำแนะนำที่จะเป็นประโยชน์แก่การทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชาและ เพื่อนร่วมงาน

๘. ความมั่นคงในการทำงาน (Security) หมายถึงความมั่นคงของงานที่ปฏิบัติ
อยู่

๙. สภาพแวดล้อมในการทำงาน (Working Conditions) หมายถึงสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน อันจะเสริมให้ปฏิบัติงานได้ดี สะดวกสบาย เช่น แสง เสียง อากาศ การให้อุณหภูมิเหมาะสม และให้ความสะดวกแก่ผู้ปฏิบัติงาน มีเครื่องมือเครื่องใช้และอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานครบถ้วน

๑๐. เงินเดือน (Salary) คือค่าตอบแทนการปฏิบัติงานที่เหมาะสม การประเมินผล ✓
รายได้กับปริมาณงานที่ทำ

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จำนวน
๕๕ ข้อ โดยมีเกณฑ์ให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาดังนี้

- ๑ หมายถึงผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีความพึงพอใจเลย
- ๒ หมายถึงผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจน้อย
- ๓ หมายถึงผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมาก
- ๔ หมายถึงผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจมากที่สุด

ส่วนที่ ๓ เป็นการจัดลำดับความสำคัญของปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงานจากมากไปหาน้อย มี ๑๐ ข้อ ทั้งนี้เพื่อศึกษาว่าปัจจัยใดที่มีผลต่อความพึงพอใจต่อการทำงานมากที่สุด

การสร้างแบบสอบถาม

ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นดังต่อไปนี้

๑. ศึกษา ทฤษฎี และหลักการบริหารบุคคล โดยเฉพาะเรื่องความพึงพอใจของบุคลากรต่องาน ต่อหน่วยงาน ต่อสิ่งแวดล้อม และผลที่มีต่อความพึงพอใจในการทำงาน โดยศึกษาจากหนังสือ วารสาร สิ่งพิมพ์ และเอกสารการวิจัย นอกจากนั้นยังได้ศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามแนวของ เฟรเดอริก เฮอร์ซ เบอร์ก ประกอบด้วย และจากการศึกษาถึงหลักการและแนวความคิดต่าง ๆ จึงพิจารณาใช้ปัจจัยจริงใจ และปัจจัยคำจูน

ตามแนวคิดของ เฮอร์ช เบอร์ก เป็นกรอบของแนวความคิดในการวิจัยครั้งนี้

๒. ได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ดันติ เมธ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.ณัฐนิภา คุปรัตน์ ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการเลือกปัจจัยที่เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย การบริหารงานบุคคลของห้องสมุด การจัดสายงาน การมอบหมายงาน การนิเทศและการพัฒนาบุคลากร การพิจารณาความดีความชอบ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาของแต่ละด้าน

๓. นำแบบสอบถามไปให้ผู้ชำนาญการ (Expert) ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการบริหารบุคคล การบริหารงานของห้องสมุด คณาจารย์สาขาบริหารการศึกษา และสาขาบรรณารักษศาสตร์ ผู้ชำนาญการด้านการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ และอาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิในฐานะผู้สนใจและใช้บริการห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ ผู้ชำนาญการทั้ง ๑๐ ท่านมีรายนามดังนี้

๓.๑ อาจารย์ ดร.ณัฐนิภา คุปรัตน์ อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๒ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สงัด อุทรานันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๓ อาจารย์ ดร.นิพนธ์ ไทยพานิช อาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๔ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ สถาปิตานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๕ ดร.มิลินทร์ สำเภาเงิน นักวิชาการประจำสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๖ อาจารย์ วิภาวรรณ มนูญปิฎ หัวหน้าบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

๓.๗ รองศาสตราจารย์ ทรรศनिया กัลยานมิตร รองศาสตราจารย์ ภาควิชาสารัตถะ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๘ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชนิษฐ ดัฒนวิรัตน์ ผู้อำนวยการสถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๙ อาจารย์ จุฑารัตน์ แพล อาจารย์ภาควิชาสารัตถะ คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๓.๑๐ รองศาสตราจารย์ นายสัตวแพทย์ ดร.ประจักษ์ พุ่มวิเศษ หัวหน้าภาค
วิชาอายุรศาสตร์ และอาจารย์ที่ปรึกษางานบริหารห้องสมุด คณะสัตวแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

๔. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย
ตรวจสอบดูความถูกต้องสมบูรณ์ เป็นครั้งสุดท้าย ก่อนที่จะส่งพิมพ์และโรเนียว เป็นแบบสอบถาม
ที่พร้อมจะส่งไปยังประชากรที่ได้กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

๑. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม พร้อมหนังสือแนบ และคำชี้แจงการตอบแบบสอบถามไปให้
บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ทั้งในส่วนกลางและบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในส่วน
ภูมิภาค โดยดำเนินการส่งไปทางไปรษณีย์ ทั้งนี้แบบสอบถามทุกฉบับ ผู้วิจัยได้เตรียมการที่
จะให้ผู้ตอบแบบสอบถามพร้อมที่จะส่งกลับคืนได้ทันทีที่ได้ตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว โดยผู้
วิจัยได้พิมพ์ชื่อผู้วิจัยพร้อมที่อยู่และติดต่อแถมไปไว้แล้ว

๒. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังประชากรทั้งสิ้น ๓๓๒ ชุด ได้รับกลับมาทางไปรษณีย์
๒๖๗ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๔๒ ในจำนวนนี้มีแบบสอบถามที่ไม่สามารถนำมาประมวลและ
วิเคราะห์ได้ ๑ ชุด คงเหลือแบบสอบถามที่สามารถนำมาประมวลและวิเคราะห์ได้ ๒๖๖ ชุด
รวมแบบสอบถามที่ส่งไปยังประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ส่งไป ๓๓๒ ชุด ได้รับคืน
และใช้เป็นแบบสอบถามที่วิจัยได้ ๒๖๖ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๑๒

ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน

ประชากรแยกตามมหาวิทยาลัย	ส่งไป	ได้รับคืน	แบบสอบถาม ที่สมบูรณ์	ร้อยละ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	๓๔	๓๑	๓๑	๑๑.๗
มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	๒๕	๑๘	๑๘	๖.๘
มหาวิทยาลัย ขอนแก่น	๒๓	๒๒	๒๒	๘.๓
มหาวิทยาลัย เชียงใหม่	๓๒	๒๘	๒๘	๑๐.๕
มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์	๔๕	๓๕	๓๕	๑๒.๘
มหาวิทยาลัย มหิดล	๓๓	๒๕	๒๕	๘.๕
มหาวิทยาลัย รามคำแหง	๒๔	๒๓	๒๓	๘.๖
มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ	๒๒	๑๖	๑๖	๖.๐
มหาวิทยาลัย ศิลปากร	๒๔	๒๑	๒๑	๗.๕
มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์	๑๔	๑๐	๑๐	๓.๘
มหาวิทยาลัย สุโขทัย	๗	๗	๗	๒.๖
สถาบันเทคโนโลยีการเกษตร	๑	๑	๑	๐.๕
เทคโนโลยีพระจอมเกล้า	๑๓	๘	๘	๓.๕
สถาบันวิจัยและพัฒนาบริหารศาสตร์	๒๕	๒๑	๒๑	๗.๕
รวม	๓๓๒	๒๖๗	๒๖๖	๑๐๐.๖๙

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ผู้วิจัยได้นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
 ลงรหัสประจำแบบสอบถาม แล้วนำไปเจาะบัตร และวิเคราะห์โดยใช้บริการคอมพิวเตอร์ จาก
 สถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS
 (Statistical Package for the Social Sciences) ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส วุฒิต่างการศึกษา ประสบการณ์ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งบรรณารักษ์ และผู้บังคับบัญชาโดยตรง ข้อมูลดังกล่าวนี้วิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปตารางและความเรียง

ส่วนที่ ๒ ความพึงพอใจในการทำงานของบรรณารักษ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละ และทำการเปรียบเทียบเป็นรายข้อ โดยใช้ค่าไคสแควร์(χ^2) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ส่วนที่ ๓ ความคิดเห็นของบรรณารักษ์ว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยนั้น วิเคราะห์โดยใช้วิธีรวบรวมหาค่าร้อยละและฐานนิยม จากนั้นนำค่าฐานนิยมไปหาค่า Median และนำเสนอ เป็นรูปตารางประกอบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$$\text{ค่าร้อยละของผู้ตอบ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม} \times 100}{\text{จำนวนประชากรทั้งหมด}}$$

$$\text{ค่าร้อยละของคำตอบใด} = \frac{\text{จำนวนตามที่ยของคำตอบนั้น} \times 100}{\text{จำนวนผู้ตอบคำตอบทั้งสิ้น}}$$

ค่าฐานนิยม (Mode)^๑

$$Mo = 3 Mdn - 2M$$

เมื่อ $Mo =$ ฐานนิยม

$$Mdn =$$
 มีฐาน

$$M = \bar{X} =$$
 มีขนิมเลขคณิต

^๑ ประคอง กรรณสูตร; สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู. พิมพ์ครั้งที่ ๖. (กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๒), หน้า ๔๕.

ค่าไคสแควร์ (χ^2)^๑

$$\chi^2_{df} = \frac{(f_o - f_e)^2}{f_e}$$

f_o = ความถี่ที่ได้จากการปฏิบัติ

f_e = ความถี่ตามสมมติฐาน

df = ชั้นแห่งความเป็นอิสระ

ค่า Median^๒

$$-Mdn = L_o + i \frac{\frac{N}{2} - f_1}{f_2}$$

Mdn = มีชยฐาน

L_o = ขีดจำกัดล่างที่แท้จริงของคะแนนในชั้นที่มีมีชยฐาน

N = f หรือจำนวนความถี่ทั้งหมด

i = ชั้นภาคชั้น

f_1 = ความถี่สะสมจากคะแนนต่ำสุดถึงคะแนนที่เป็นขีดจำกัดบนของคะแนนในชั้นที่มีมีชยฐาน

f_2 = ความถี่ของคะแนนในชั้นที่มีมีชยฐาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๒๐.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๔.